

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATerea DISCRIMINĂRII

AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ

HOTĂRÂREA NR. 379

Din 17.07.2023

Dosar nr.: 290/2022

Petiția nr.: 3180/05.04.2022

Petent(ă): [REDACTED]

Reclamat(ă): [REDACTED]

Obiect: conflict între un cetățean al comunei Tândărei și un consilier local

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

Numele, domiciliul, reședința sau sediul petentului

1. [REDACTED] cu domiciliul [REDACTED]

Numele, domiciliul, reședința sau sediul părții reclamate

2. [REDACTED] cu domiciliul [REDACTED]

II. Citarea părților

3. În temeiul art. 20 alin.(4) din O.G. nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a îndeplinit procedura legală de citare a părților.

4. Prin adresa nr. 3180/12.05.2022 a fost citat petentul, iar prin adresa nr. 2899/10.05.2022 a fost citată petenta pentru termenul stabilit în data de 31.05.2022, ora 10:00.

5. Procedură legal îndeplinită.

III. Susținerile părților

Susținerile petentului

6. Petentul, cetățean al comunei Tândărei, a avut dispute repetate cu partea reclamată, care are calitatea de consilier local și deține mai multe spații comerciale.

7. Petentul precizează că partea reclamată are un comportament ostil la adresa comunității rome din Tândărei.

8. În urma acestor conflicte, copiii petentului au frecventat din ce în ce mai puțin cursurile școlare, fiind stigmatizați în comunitate din cauza disputelor pe care tatăl le-a avut cu partea reclamată.

9. Petentul pune la dispoziția CNCD un probatoriu video. Primul video este filmat la societatea comercială pe care partea reclamată o deține, acolo unde petentului i-a fost refuzată comanda.

CONSILIUL NAȚIONAL
pentru **COMBATerea**
DISCRIMINĂRII

Plata Valter Mărcineanu 1-3, sector 1, București
Telefon: 021-312.65.78/79 Fax: 021-312.65.85
E-mail: support@cncd.ro www.cncd.ro

10. Un alt video descrie mai multe intervenții pe care partea reclamată le-a avut pe pagina de Facebook unde descrie problemele întâmpinate în localitatea Țândărei. Partea reclamată comparând persoanele cu etnie romă cu brazil care nu își schimbă înfățișarea și nici mirosul.

Susținerile părții reclamate

11. Partea reclamată dezavuează cele spuse de petent, ținând să precizeze că petentul a fost servit de fiecare dată la unitatea comercială pe care o deține și, de asemenea, admite că a avut mai multe conflicte, cu mai multe persoane de etnie romă, întrucât a adus la cunoștința organelor abilitate încălcarea repetată a legii. A întreprins toate aceste demersuri în calitate de consilier local.

12. De asemenea, partea reclamată precizează că probele video puse la dispoziția CNCD sunt trunchiate și modificate.

13. Totodată, partea reclamată prezintă un probatoriu video prin care relevă faptul că petentul ar fi fost servit la unitatea comercială pe care o deține.

14. Într-un alt video a prezentat afirmațiile pe care petentul le uzitează pe pagina de Facebook personală la adresa reclamatului. Termenii folosiți sunt „handicapat”, „idiot” etc.

IV. Motivele de fapt și de drept

15. Prevederile legislative relevante în prezenta cauză sunt următoarele:

Constituția României

Art. 1 alin. (3) - Statul român

„(3) România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate.”

Art. 4. alin. (2) - Unitatea poporului și egalitatea între cetățeni

„(2) România este patria comună și indivizibilă a tuturor cetățenilor săi, fără deosebire de rasă, de naționalitate, de origine etnică, de limbă, de religie, de sex, de opinie, de apartenență politică, de avere sau de origine socială.”

Art. 16 - Egalitatea în drepturi

„(1) Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări.”

Art. 29 - Libertatea conștiinței

„(1) Libertatea gândirii și a opiniilor, precum și libertatea credințelor religioase nu pot fi îngrădite sub nici o formă. Nimeni nu poate fi constrâns să adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă, contrare convingerilor sale.

(2) Libertatea conștiinței este garantată ea trebuie să se manifeste în spirit de toleranță și de respect reciproc.

(3) *Culte religioase sunt libere și se organizează potrivit statutelor proprii, în condițiile legii.*

(4) *În relațiile dintre culte sunt interzise orice forme, mijloace, acte sau acțiuni de învrăjbire religioasă.*

(5) *Culte religioase sunt autonome față de stat și se bucură de sprijinul acestuia, inclusiv prin înlesnirea asistenței religioase în armată, în spitale, în penitenciare, în azile și în orfeline.*

(6) *Părinții sau tutorii au dreptul de a asigura, potrivit propriilor convingeri, educația copiilor minori a căror răspundere le revine."*

Art. 30 - Libertatea de exprimare

„(1) *Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile.*

(2) *Cenzura de orice fel este interzisă.*

(3) *Libertatea presei implică și libertatea de a înființa publicații.*

(4) *Nici o publicație nu poate fi suprimată.*

(5) *Legea poate impune mijloacelor de comunicare în masă obligația de a face publică sursa finanțării.*

(6) *Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.*

(7) *Sunt interzise de lege defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri.*

(8) *Răspunderea civilă pentru informația sau pentru creația adusă la cunoștință publică revine editorului sau realizatorului, autorului, organizatorului manifestării artistice, proprietarului mijlocului de multiplicare, al postului de radio sau de televiziune, în condițiile legii. Delictelor de presă se stabilesc prin lege."*

O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare

Art. 2 (1) *„În prezenta ordonanță, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex sau orientare sexuală, apartenență la o categorie defavorizată sau orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea sau înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice."*

(8) *„Prevederile prezentei ordonanțe nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație."*

Art. 15. *„Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, ori acel*

comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia.”

Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale

Art. 10 Libertatea de exprimare

1. „Orice persoană are dreptul la libertate de exprimare. Acest drept include libertatea de opinie și libertatea de a primi sau a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică Statele să supună societățile de radiodifuziune, cinematografie sau televiziune unui regim de autorizare.

2. Exercițarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea informațiilor confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

Națiunile Unite

Dispozițiile relevante ale Pactului internațional din 1966 privind drepturile civile și politice (ICCPR) prevăd:

Articolul 19

„1. Orice persoană are dreptul să-și exprime opiniile fără să intervină.

2. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare; acest drept include libertatea de a căuta, de a primi și de a transmite informații și idei de orice fel, indiferent de frontiere, pe cale orală, scrisă sau tipărită, sub formă de artă, sau prin orice alt mijloc de comunicare la alegerea sa.

3. Exercițarea drepturilor prevăzute la alineatul (2) din prezentul articol poartă cu sine sarcini și responsabilități speciale. Prin urmare, aceasta poate fi supusă anumitor restricții, însă acestea nu pot fi decât prevăzute de lege și sunt necesare:

(a) pentru respectarea drepturilor sau a reputației altora;

(b) pentru protecția securității naționale sau a ordinii publice (ordre public) sau a sănătății publice sau a moralității.”

Pe fond

16. Colegiul director reține spre analiză afirmațiile pe care partea reclamată le-a făcut atât în ședințele consiliului local cât și în aparițiile video de pe pagina de socializare Facebook.

17. În analiza libertății de exprimare este relevantă jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și a instanțelor naționale. Astfel, potrivit CEDO, conform art. 10 alin.

(1) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, libertatea de exprimare constituie

unul dintre fundamentele esențiale ale unei societăți democratice și una din condițiile de bază pentru progresul acesteia și pentru împlinirea fiecărei persoane. În limitele alin. 2 din art. 10 din Convenție, libertatea de exprimare se aplică nu numai „informațiilor” care sunt primite favorabil sau considerate inofensive sau ca o chestiune de indiferență, ci și celor care jignesc, șochează sau deranjează; acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și spiritului larg, fără de care nu există „societate democratică”.

18. Mai mult, articolul 10 al Convenției protejează nu numai conținutul ideilor și informațiilor exprimate, ci și forma în care sunt transmise (a se vedea, printre multe alte autorități, *Oberschlick împotriva Austriei* (nr. 1), 23 mai 1991, § 57, seria A nr. 204 și *Women On Waves și alții împotriva Portugaliei*, nr. 31276/05, §§ 29 și 30, 3 februarie 2009).

19. Potrivit art. 10 alin. (2) libertatea de exprimare nu este un drept absolut, acesta face obiectul unor excepții, care trebuie interpretate strict, iar necesitatea oricăror restricții trebuie stabilită convingător (a se vedea *Stoll împotriva Elveției* [GC], nr. 69698 / 01, § 101, CEDO 2007 - V).

20. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a fi acceptată o ingerință în dreptul de exprimare, aceasta trebuie:

- să fie prevăzută de lege (care la rândul ei trebuie să îndeplinească anumite calități: să fie previzibilă și accesibilă),
- să urmărească un scop legitim, unul sau mai multe dintre obiectivele legitime enumerate în al doilea paragraf al art. 10,
- să fie necesară într-o societate democratică și
- să fie proporțională cu scopul urmărit (Corneliu Bârsan, *Convenția europeană a drepturilor omului*, vol. I. Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 769-801, a se vedea, de exemplu, *Steel și alții împotriva Regatului Unit*, 23 septembrie 1998, § 89, Rapoarte 1998 - VII).

21. Testul „necesității într-o societate democratică” impune CNCD să stabilească dacă ingerința reclamată corespunde unei „nevoi sociale presante”. Potrivit CEDO, statele contractante au o anumită marjă de apreciere în evaluarea existenței unei astfel de nevoi, dar merge mână în mână cu supravegherea europeană, cuprinzând atât legislația, cât și deciziile care o aplică, chiar și cele pronunțate de o instanță independentă (a se vedea, printre multe alte autorități, *Perna împotriva Italiei* [GC], nr. 48898/99, 39, CEDO 2003-V; *Association Ekin împotriva Franței*, nr. 39288/98, § 56, CEDO 2001-VIII; și *Cumpănă și Mazăre împotriva României* [GC], nr. 33348/96, § 88, CEDO 2004- XI).

22. La evaluarea proporționalității interferenței, natura și severitatea pedepsei impuse se numără printre factorii care trebuie luați în considerare (a se vedea *Ceylan împotriva Turciei* [GC], nr. 23556/94, § 37, CEDO 1999 - IV; *Tammer împotriva Estoniei*, nr. 41205/98, § 69, CEDO 2001-I și *Skalka împotriva Poloniei*, nr. 43425/98, § 38, 27 mai 2003).

Aplicarea principiilor de mai sus în prezenta cauză

Ingerința să fie prevăzută de lege

23. Prima cerință, cea a existenței unei prevederi legale, care să reglementeze

ingerința statului în exercitarea dreptului libertății de exprimare este îndeplinită de art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. 137/2000, republicată. Totuși, apreciem că aceste texte de lege trebuie coroborate cu art. 2. alin. (8) din O.G. 137/2000 potrivit căruia „prevederile ordonanței nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație”. Apreciem că **ambele texte normative sunt previzibile și accesibile** deși protejează o valoare fundamentală într-o societate democratică și sunt noțiuni care au și un caracter abstract.

Ingerința să urmărească un scop legitim

24. Raportat la **scopul legitim urmărit** prin posibila ingerință a statului în libertatea de exprimare, se urmărește protejarea demnității umane a tuturor cetățenilor din România, indiferent de etnie. Scopul legitim urmărește protecția persoanelor fizice, indiferent de etnie.

25. Protecția demnității unor persoane fizice, constituie un scop legitim într-o societate democratică. Pentru a se produce o atingere, încălcare a demnității umane, ca drept constituțional protejat, declarațiile, obiect al prezentei petiții, ar trebui să întrunească elementele:

- un comportament manifestat în public, având caracter de propagandă sau de instigare la ură pe criteriul etniei

or,

- un comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare îndreptate împotriva unui grup de persoane legat de apartenența la un anumit grup/organizație – astfel cum prevede art. 15 din O.G. 137/2000, cu modificările și completările ulterioare, republicată.

23. Constatăm că primele două condiții (să existe o prevedere legală și să se urmărească un scop legitim) pentru a fi acceptată o ingerință a statului sunt îndeplinite.

Necesitatea ingerinței

24. Rămâne a fi stabilit dacă interferența în libertatea de exprimare „este necesară într-o societate democratică”.

În acest demers, analizăm dacă există motive „relevante și suficiente” care să justifice ingerința în libertatea de exprimare din perspectiva unei „nevoi imperioase”, a unei „nevoi sociale presante” („pressing social need”).

25. Identificarea unei „nevoi imperioase”, respectiv necesitatea oricărei restricții privitoare la exercițiul libertății de exprimare trebuie să fie stabilită într-o manieră convingătoare, iar autorității naționale îi revine atributul evaluării existenței unei „nevoi imperioase” susceptibile de o anumită marjă de apreciere (Corneliu Bârsan, Convenția Europeană a drepturilor omului, Comentariu pe articole, Vol. I., Ed. All Beck, București, 2005, pag. 801.)

26. În conformitate cu principiul subsidiarității, statele membre dispun de o „*margine de apreciere*” în stabilirea limitării libertății de exprimare. Autoritățile statelor membre au un contact direct și permanent cu realitățile sociale și sunt primele care se pronunță asupra existenței unei „*nevoi sociale presante*”. Marginea de apreciere se va stabili potrivit standardelor minime ale CEDO. (vezi *Handyside v. United Kingdom* par. 48 și par. 49).

Elemente luate în considerare la stabilirea necesității ingerinței statului în libertatea de exprimare

27. În scopul de a determina dacă afirmațiile prezentate la pct. 8, obiect al prezentei sesizări, constituie element de incitare la ură pe criteriul etnic și dacă există „*nevoi sociale imperioase*” pentru a intervenii ingerința statului în limita libertății de exprimare, Colegiul director va examina: **obiectivul urmărit de partea reclamată, contextul în care a avut loc afirmațiile, conținutul acestuia, calitatea autorului declarației.**

Obiectivul urmărit de reclamați

28. Obiectivul urmărit este important: a dorit autorul afirmațiilor să disemineze opinii despre etnicii romi, în special cu referire la petent (vezi *Jersild c. Danemarca*). La acest punct, Colegiul director nu analizează intenția de a discrimina, acest aspect neavând relevanță în stabilirea unei fapte de discriminare.

29. Din analiza pe care Colegiul director a făcut-o rezultă că partea reclamată a exprimat opinii despre comportamentul pe care petentul l-a avut de-a lungul mai multor interacțiuni.

Contextul în care au avut loc declarațiile

30. Partea reclamată în calitate de consilier local, mai multe plângeri pe care le-a depus la organele abilitate cu privire la comportamentul persoanelor din comunitate, precum și intervenții cu un limbaj ce s-a desfășurat în termeni mai duri. Pe pagina de socializare facebook reclamatul a prezentat pe la toate aspectele reclamate.

Conținutul afirmațiilor

31. Partea reclamată a afirmat că persoanele de etnie romă sunt ca brazii care nu își schimbă înfățișarea și nici mirosul.

32. Trebuie reamintită jurisprudența bine stabilită a CEDO, conform căreia, pentru a aprecia existența unei „*nevoi sociale imperioase*”, care să justifice o ingerință în exercitarea libertății de exprimare, trebuie să se facă **distincția între fapte și judecăți de valoare**. Dacă materialitatea primelor poate fi dovedită, ultimele nu se pretează la o demonstrare a exactității lor (*a se vedea, printre altele, Cumpănă și Mazăre împotriva României [MC], nr. 33.348/96, § 98, CEDO 2004-XI, și De Haes și Gijssels împotriva Belgiei, Hotărârea din 24 februarie 1997, Culegere 1997-I, p. 235, § 42*).

De asemenea, caracterul public este relevant întrucât jurisprudența instanțelor naționale statuează faptul că Facebook este o platformă online considerată publică.

Rolul în societate a autorului articolului de opinie

33. Din perspectiva analizei limitelor libertății de exprimare, rolul, poziția autorului declarației supusă controlului este determinantă. Partea reclamată este identificată ca fiind consilier local.

34. Deși există un scop legitim urmărit prin posibila ingerință a statului în libertatea de exprimare, în speță nu există o nevoie „*nevoie socială imperioasă*” care să justifice o ingerință în exercitarea libertății de exprimare a părții reclamate.

35. În speța de față nu se impune interferența statului în limitarea libertății de exprimare, având în vedere că partea reclamată aduce critici asupra comportamentului petentului și a altor persoane din comunitate. În același timp, partea reclamată aduce probe privind comportamentul și afirmațiile pe care petentul i le adresează. Acestea fiind în aceiași termeni duri. În aceste condiții Colegiul director consideră că sunt aspecte care sunt puse în dezbatere publică, fiind mai degrabă un conflict decât fapte care pot fi de natură discriminatorie.

37. Pentru considerentele de mai sus, având în vedere obiectivul urmărit de către partea reclamată, conținutul declarațiilor, contextul în care a avut loc, rolul în societate a persoanei, autor al afirmației, constatăm că în speță „*nu este necesară într-o societate democratică*” o ingerință în libertatea de exprimare, fapta sesizată nu constituie contravenție potrivit prevederilor art. 2 alin. (1) și art. 15 din O.G. 137/2000, republicată.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, cu unanimitate de voturi ale membrilor prezenți la ședință,

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

2. Faptele sesizate nu întrunesc elementele constitutive ale art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. 137/2000, republicată, se încadrează în limitele libertății de exprimare;
3. O copie a prezentei hotărâri va fi comunicată părților.

V. Modalitatea de plată a amenzii

Nu este cazul

VI. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată la instanța de contencios administrativ, potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare, republicată** și **Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ**.

Membrii Colegiului director prezenți la ședință:

ASZTALOS CSABA FERENC – Membru

BĂNICĂ CLAUDIA CERASELA – Membru

DIACONU ADRIAN NICOLAE – Membru

GRAMA HORIA – Membru

MOȚA MARIA – Membru

POPA CLAUDIA SORINA – Membru

RAIU CĂTĂLIN VALENTIN – Membru

SĂVULESCU RADU-COSMIN – Membru

Data redactării: 07.08.2023

Redactată și motivată: ACF/AA

Notă: Hotărârile emise de Colegiul Director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării potrivit prevederilor legii și care nu sunt atacate în termenul legal, potrivit O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii 554/2004 a contenciosului administrativ, constituie de drept titlu executoriu.

**CONSILIUL NAȚIONAL
pentru COMBATEREA
DISCRIMINĂRII**

Pagina 9 din 9

Piața Valter Mărăcineanu 1-3, sector 1, București
Telefon: 021-312.65.78/79 Fax: 021-312.65.85
e-mail: support@cncd.ro www.cncd.ro